

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2021.gada 27.janvārī Nr.6-1/58

Tieslietu ministrija
tm.kanceleja@tm.gov.lv

*Par procesuālo izdevumu piedziņu un
naudas līdzekļu novirzīšanu parāda segšanai*

Tiesībsargs saņēma privātpersonas iesniegumu, kurā tika izteiktas sūdzības par kriminālprocesa ietvaros arestēto naudas līdzekļu novirzīšanu parāda segšanai.

Kā izriet no lietas faktiskajiem apstākļiem, tad ar tiesas 2015.gada 20.novembra lēmumu mantisko jautājumu risinājuma nodrošināšanai kriminālprocesā tika uzlikts arests iesniedzēja mantai – naudas līdzekļiem 2052,54 *euro* apmērā, kas atradās ieslodzījuma vietas depozīta kontā. Ar tiesas 2018.gada 1.marta spriedumu, kurā iesniedzējs tika atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, vienlaikus tika nolemts, ka nav pamata atcelt arestu iesniedzēja naudas līdzekļiem, jo no iesniedzēja par labu cietušajiem nolemts piedzīt kaitējuma kompensācijas, kā arī procesuālos izdevumus valsts labā. Tādējādi tiesa kriminālprocesa ietvaros arestētos naudas līdzekļus izlēma paturēt valsts rīcībā un izmantot kā nodrošinājumu parāda segšanai gadījumā, ja iesniedzējs parādu labprātīgajā termiņā nemaksās.

Savukārt jau pēc soda izciešanas 2019.gada beigās iesniedzējs uzzināja, ka joprojām saistībā ar minēto kriminālprocesu atrodas parādnieka statusā valstij par procesuālo izdevumu samaksu, neskatoties uz to, ka viņa naudas līdzekļi tika arestēti jau 2015.gadā un tie visu laiku bija valsts rīcībā – proti, ieslodzījuma vietas depozīta kontā. Tikai pēc vairākkārtējas iesniedzēja sarakstes ar tiesu un tiesu izpildītāju ieslodzījuma vieta 2020.gada 1.aprīlī pārskaitīja tiesu izpildītājam arestētos naudas līdzekļus 2052,54 *euro* apmērā.

Iesniedzējs norāda, ka neizprotot, kāpēc šajā situācijā vispār bija jāiesaista tiesu izpildītāja, ja tiesa pati arestētos naudas līdzekļus varēja pārskaitīt uz valsts kontu. Tādējādi iesniedzēja ieskatā tiekot mākslīgi uzaudzēts parāds, jo, iesaistot tiesu izpildītāju, parāda summa automātiski pieaug. Kā izriet no lietas apstākļiem, tad iesniedzēja parāds valstij par procesuālajiem izdevumiem kriminālprocesā bija 1194,98 *euro* un 451,97 *euro*, kas kopā veido 1646,95 *euro*. Tādējādi ar viņa arestētajiem naudas līdzekļiem parāda segšanai pilnībā pietiktu un vēl paliktu pāri. Tomēr minēto darbību un tiesu izpildītāja iesaistes rezultātā viņa parāds pārsniedza pat arestēto naudas līdzekļu

summu, kopsummā sastādot 2202,82 *euro*, un iesniedzējam bija papildus vēl jāpiemaksā 150,28 *euro*.

Kriminālprocesa likuma 361.panta pirmā daļa nosaka, ka “lai nodrošinātu procesuālo izdevumu un cietušajam nodarītā kaitējuma kompensācijas piedziņu, iespējamo noziedzīgi iegūtas mantas atdošanu pēc piederības īpašniekam vai likumīgajam valdītājam, iespējamo noziedzīgi iegūtas mantas, līdzekļu, ko persona guvusi, realizējot šādu mantu, noziedzīgi iegūtas mantas izmantošanas rezultātā gūto augļu vai ar noziedzīgu nodarījumu saistītās mantas konfiskāciju un arī iespējamo mantas konfiskāciju kā papildsodu, kriminālprocesā uzliek arestu mantai. Arestu mantai var uzlikt, lai nodrošinātu iespējamo mantas īpašās konfiskācijas aizstāšanu Krimināllikumā noteiktajos gadījumos, kā arī lai nodrošinātu tādas mantas piedziņu, kuras izcelsme ir noziedzīga nodarījuma atklāšanai izmantoti valsts līdzekļi”. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 514.panta pirmās daļas 11.¹punktu “apspriedes laikā tiesa apspriežu istabā izlemj šādus jautājumus: rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem, dokumentiem, mantu, kas saistīta ar noziedzīgu nodarījumu, citiem procesa laikā izņemtajiem priekšmetiem un vērtībām un mantu, kurai uzlikts arests”. Vienlaikus atbilstoši Kriminālprocesa likuma 366.panta otrajai daļai “procesa virzītājs var saglabāt arestu tādai mantas daļai, kas var būt nepieciešama procesuālo izdevumu segšanai”.

Līdz ar to, lai nodrošinātu procesuālo izdevumu segšanu, tiesa var saglabāt arestu mantai (naudas līdzekļiem) arī pēc tiesas nolēmuma stāšanās likumīgā spēkā.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 368.panta astoto daļu “piedzenot procesuālos izdevumus, lēmumā nosaka 30 dienu termiņu tā labprātīgai izpildei. Lēmuma izrakstu daļā par procesuālo izdevumu piedziņu nosūta izpildei pēc šā lēmuma labprātīgas izpildes termiņa beigām”. Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 634.¹panta pirmās daļas 4.punktam zvērināti tiesu izpildītāji izpilda nolēmumus par procesuālo izdevumu piedziņu. Lai izpildītu minēto nolēmumu, tiesa izpildrakstu vai prokurors lēmuma vai priekšraksta izrakstu nosūta izpildei zvērinātam tiesu izpildītājam pēc personas (notiesātā) dzīvesvietas (juridiskajai personai — pēc tās juridiskās adreses) vai pēc tās mantas atrašanās vietas (Kriminālprocesa likuma 634.¹panta otrā daļa).

Tādējādi secināms, ka Kriminālprocesa likumā vispārīgi ir noteikts, ka gadījumā, ja persona neizpilda nolēmumu labprātīgi noteiktajā izpildes termiņā¹, nolēmums par procesuālo izdevumu piedziņu tiek nodots piespiedu izpildei zvērinātam tiesu izpildītājam. Līdz ar to papildus parāda pamatsummai parādniekam tiek aprēķināti klāt sprieduma izpildes izdevumi, kas citstarp ietver arī tiesu izpildītāja amata atlīdzību. Tiesībsargs neapšauba šādas piedziņas kārtības tiesiskumu un sekas, kas līdz ar to parādniekam rodas.

Tomēr konkrētajā aprakstītajā gadījumā tiesībsargam nešķiet loģiski, kāpēc lieta par procesuālo izdevumu piedziņu par labu valstij ir ar starpniecību jānodod tiesu izpildītājam, ja līdzekļi, ar ko var tikt segts parāds, iepriekš ar tiesas lēmumu ir tikuši arestēti un atrodas valsts rīcībā. Tādējādi, iesaistot papildu subjektu parāda segšanā, ne tikai tiek patērēti lieki valsts resursi, bet arī tiek negatīvi ietekmēts parādnieka materiālais stāvoklis. Tomēr pašlaik spēkā esošais normatīvais regulējums citu kārtību parāda segšanā, kā tā nodošanu piedziņai tiesu izpildītājam, neparedz.

Ievērojot minēto situācijas aprakstu, lūdzu Tieslietu ministriju līdz **2021.gada 1.martam** sniegt viedokli, vai situācijā, kad no notiesātā ar tiesas spriedumu ir piedzīti procesuālie izdevumi par labu valstij, ir lietderīgi un samērīgi tiesai izdot izpildu rakstu

¹ Kriminālprocesa likuma 634.¹panta trīspadsmitā daļa.

zvērīnātam tiesu izpildītājam, ja iepriekš arestētie naudas līdzekļi, ar ko var tikt segts parāds, atrodas valsts rīcībā. Turklāt vērsu uzmanību, ka līdzīgas situācijas var izveidoties arī attiecībā uz citiem piedziņas veidiem, kā, piemēram, cietušajam nodarītā kaitējuma kompensācijas piedziņu (sk. Kriminālprocesa likuma 634.¹panta pirmās daļas 5.punktu).

Gadījumā, ja Jūsu ieskatā pastāv jebkādi citi šajā jautājumā nozīmīgi apsvērumi, lūdzu uz tiem norādīt atbildes vēstulē.

Ar cieņu
tiesībsarga pilnvarojumā
Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas
vadītāja

Ineta Piļāne

Matīss Malojlo, 67686768
matiss.malojlo@tiesibsargs.lv

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu